

Türkiyat Mecmuası Journal of Turkology

Araştırma Notu | Research Note

🔓 Açık Erişim | Open Access

Köprülüzade Mehmed Fuad’a Heidelberg Ruprecht Karl Üniversitesi Tarafından Verilen Fahri Doktora

The Honorary Doctorate Awarded to Köprülüzade Mehmed Fuad by Heidelberg
Ruprecht Karl University

Uğur Berk Kalelioğlu¹

¹ Münster Üniversitesi, Sosyoloji Enstitüsü, Münster, Almanya

Anahtar Kelimeler Köprülüzade • Mehmed Fuad • Heidelberg • Türkoloji • edebiyat tarihi

Keywords Köprülüzade • Mehmed Fuad • Heidelberg • Turkology • literary history

Giriş

Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966) veya Nami'nin ifadesi ile “Türkiye’de şarkiyat tetkiklerinin yorulmak bilmez banisi Köprülüzade Mehmet Fuad”¹, Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarından Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk dönemlerine uzanan sürede, Türk kültürü, edebiyatı ve tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla büyük bir entelektüel etki yaratan önemli bir bilim insanı ve devlet adamıdır. Modern Türk tarihçiliği ve edebiyat eleştirisinin öncülerinden biri olarak kabul edilen Köprülü, bilimsel çalışmalarıyla yalnızca Türkiye’de değil, Avrupa ve dünya genelinde de tanınmış ve takdir edilmiştir. Özellikle umumi Türk tarihi üzerine yaptığı derinlemesine araştırmalar, Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküş sürecinde ulusal kimliğin inşasına ve Yeni Türkiye’nin tevarüs ettiği kültürel mirasın bilimsel temellere oturtulmasına büyük katkı sağlamıştır. Köprülü’nün entelektüel yetkinliği uluslararası çevrelerde yankı bulmuş; bu kapsamda birçok prestijli ödül ve onursal unvanla taltif edilmiştir. Bu onurlardan biri, 1927 yılında Almanya’nın en eski ve köklü üniversitesi olan Heidelberg Ruprecht Karl Üniversitesi tarafından kendisine verilen “Honoris Causa” (Onursal/ Fahri Doktora) unvanıdır. Bunda, Almanya’da Türkoloji çalışmalarının oldukça eski bir geçmişe sahip olması şüphesiz önemli bir etkindir.

Atıf | Citation: Kalelioğlu, Uğur Berk. "The Honorary Doctorate Awarded to Köprülüzade Mehmed Fuad by Heidelberg Ruprecht Karl University". *Türkiyat Mecmuası–Journal of Turkology*, 35, Özel Sayı (2025): 391-405. <https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.1588758>

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Kalelioğlu, U. B.

Sorumlu Yazar | Corresponding author: Uğur Berk Kalelioğlu ukalelio@uni-muenster.de

¹Kami Nami, “Eser Meydandadır: Darülfünunda Barem ve Tatbikatı,” *Vakit*, 30 Ağustos, 1931, 6.

16. yüzyıldan itibaren Alman düşünürlerinin Osmanlı İmparatorluğu'na ve Doğu dünyasına ilgisi artmış, 17. yüzyıl başında Hieronymus Megiser tarafından yazılan Türkçe gramer kitabı, bu ilginin ilk ürünü olmuştur.² 19. yüzyıldan itibaren doğubilim çalışmaları yoğunlaşmış, Wilhelm Schott ve Wilhelm Radloff gibi araştırmacılar Türk dili, tarihi ve kültürüne önemli katkılar sunmuştur. 20. yüzyılda ise Almanya'da birçok üniversitede Türkoloji enstitüleri kurulmuş, Uygurca, Osmanlı Türkçesi, Çağatayca gibi farklı Türk dillerine dair araştırmalar sistematik hâle gelmiştir.³

Köprülü'ye Heidelberg Üniversitesi tarafından verilen fahri doktoradan ilk bahseden kişi Köprülü'nün öğrencisi edebiyat tenkitçisi Fevziye Abdullah Tansel'dir. Köprülü'nün ölümü üzerine yazdığı nekrolojide: "Devamlı, ciddi çalışmalarının Avrupa üniversiteleri tarafından nasıl takdirle karşılandığını kendisine verilen şu doktorluk payeleri, Haberleşme ve Şeref azalıkları isbat eder: 1927'de Heidelberg Üniversitesi, 1937'de Atina Üniversitesi fahri doktorluk payesini vermiştir." demektedir.⁴ Bunların yanı sıra, İnalçık, Turan, İhsanoğlu, Palabıyık, Akün, Köprülü'nün "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" eserini (1919) İngilizceye tercüme ederek yayımlayan Gary Leiser ile Robert Dankoff ve daha birçok şahsiyet, Köprülü'ye verilen fahri doktoradan bahsetmektedirler.⁵ Literatürde sıkça ifade edilmesine karşın fahri doktora belgesi yayınlanmamış, Köprülü'ye hangi nedenler ve çalışmalarından ötürü bu payenin verildiği incelenmemiştir. Köprülü'nün oğlu Dr. Orhan Köprülü, babasına Heidelberg Üniversitesi tarafından verilen doktoranın sebebi için sadece "ilme yaptığı hizmetlerden dolayı" demekle, geniş bir malumat vermemektedir.⁶

Bu çalışma, Mehmed Fuad Köprülü'ye 1927 yılında Heidelberg Üniversitesi tarafından verilen fahri doktora unvanını ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada kullanılan yöntem, büyük ölçüde arşiv taramasına dayanmaktadır. Bu kapsamda, Köprülü'nün akademik eserleri, döneme ait gazete ve dergi yazıları ile Almanya'da yayımlanan bilimsel değerlendirmeler incelenmiştir. Araştırmanın önemli bir ayağını, Heidelberg Üniversitesi arşivlerinde yapılan arşiv taramaları oluşturmaktadır. Bu taramalar, Köprülü'nün Darülfünun'da (İstanbul Üniversitesi) göreve başladığı 1913 yılından başlayarak, fahri doktoranın verildiği 1927 yılına kadar olan 14 yıllık dönemi kapsamaktadır. Bu süre zarfında Köprülü hakkında elde edilen bilgiler derlenmiş ve analiz edilmiştir. Bu analizler, Köprülü'nün akademik kariyerinin Alman bilim çevrelerinde nasıl algılandığını ve tanındığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Alman medyasındaki yansımalar ve akademik değerlendirmeleri incelemek amacıyla Deutsche Digitale Bibliothek (Alman Dijital Kütüphanesi) gazete arşivinden yararlanılmıştır. Ayrıca Almanya Dışişleri Bakanlığı Siyasi Arşiv ve Tarih Bölümü, Berlin Türk Büyükelçiliği ve İstanbul Alman Başkonsolosluğu ile iletişim kurulmuş; bu kurumlar aracılığıyla ilgili bilgi ve belgeler temin edilmiştir. Toplanan bu belgeler, Köprülü'nün uluslararası bilimsel çevrelerdeki etkisini ve bu etkinin Türk akademik çevrelerine yansımalarını analiz etmek için kullanılmıştır.

²Bülent Gül, "Almanya'da Türkoloji Çalışmaları (Tarihî Gelişim, Türkologlar, Dergiler)," *Türkbilig*, (11) (2006), 60.

³Gül, "Almanya'da Türkoloji Çalışmaları," 64, 73.

⁴Fevziye Abdullah Tansel, "Memleketimizin Acı Kaybı Prof. Dr. Fuad Köprülü," *Belleten*, 30(120) (1966), 626.

⁵Halil İnalçık, "Hermenötik Oryantalizm Türkoloji," *Doğu Batı*, (20) (2002), 33; Osman Turan, "Mukaddime," 60. *Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı: Mèlanges Fuad Köprülü* içinde (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010), XXII; Ekmeleddin İhsanoğlu, "Darülfünun'da İlmî Araştırma Nosyonunun Doğuşu ve Gelişmesi," *Türk Dünyası Araştırmaları*, (183) (2009); M. Hanefi Palabıyık, "Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuad Köprülü İlmî Hayatı ve 'Türkiye Tarihi' adlı Eseri Münasebetiyle Tarih Anlayışı," *Atatürk Dergisi*, 3(3) (2010), 13; Ömer Faruk Akün, "Mehmed Fuad Köprülü," *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28: 477; Mehmed Fuad Köprülü, *Early Mystics in Turkish Literature*, trans. G. Leiser and R. Dankoff, 1st ed. (Routledge, 2006), XXX, <https://doi.org/10.4324/9780203019580>; Şevket Yıldız, "Mehmed Fuad Köprülü (1890-1966)," *Rewriting the Middle Ages in the Twentieth Century: II, National Traditions* (2009), 507; S. Erdem Sönmez, *Mehmed Fuad Köprülü and the Rise of Modern Historiography in Turkey* (PhD diss., Bilkent University, 2018), 255; Orhan Köprülü, *Fuad Köprülü*, (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987), 5; Fahameddin Başar, "Ord. Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü'nün Hayatı ve Eserleri Hakkında (1890-1966)," *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü* içinde, (Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017), 16.

⁶Köprülü, *Fuad Köprülü*, 5.

1. Erken Dönem ve Eğitimi

4 Aralık 1890'da İstanbul'da doğan Köprülüzade Fuad'ın ailesi 17. yüzyıl Osmanlı sadrazamlarından Köprülü Mehmed Paşa'nın soyundan gelmektedir. Bu nedenle, ailesi içinde hem entelektüel bir miras hem de devlet hizmetine adanmışlık mevcuttur. Çok erken yaşlarda Fransızca, Arapça ve Farsça öğrenen Köprülü, çocukluk döneminde şiire ilgi duymuş, 12 yaşında Fars şairlerini okumaya başlamış, 15 yaşında ilk şiiri "Kemal-i yümn ile doğdu Visali"yi yazmış, 1905'te Musavver Terakki'de yayımlanan şiirleri ile yayım hayatına başlamıştır.⁷ Yerebatan'da bulunan Ayasofya Merkez Rüşdiyesi sonrası Mercan İdadisi'ni bitirmiştir. Faik Reşat Bey'in "Tarih-i Edebiyat-i Osmaniye"si Köprülü'yü edebiyat tarihine yönelten eserdir.⁸ Beyoğlu İkinci Ceza Başkatibi olan babası İsmail Faiz Bey'in teşviki ile olacak hukuk okumayı seçmiş, fakat umduğunu bulamamıştır. Anılarında: "Hukuk'da büyük bir hayal inkisarı ile karşılaştım. Tedrisat son derece fena idi. Şark lisanlarını ve Fransızca'yı bazı hocalarımdan daha iyi biliyordum. Hatta bazı dersleri, bazı bahisleri onlardan çok evvel ve daha iyi öğrenmiştim. Hukuk'da fazla kalmak zaman kaybetmekten başka bir şey değildir." demektedir.⁹ 1910'da henüz 20 yaşındayken İstanbul liselerinde edebiyat okutmaya başlamıştır. 1913 yılında, 23 yaşındayken Darülfünun'a edebiyat tarihi muallimi olarak atanmıştır.¹⁰ Köprülü, Türk edebiyatını İslamiyet öncesi Türk kültürüyle bağlantılı olarak ilmi metodla ele alan ilk münevverdir. Köprülü'nün 1915'te yayımlanan Millî Tettebbular Mecmuası'ndaki "Türk Edebiyatında Âşık Tarzının Menşee ve Tekâmülü Hakkında Bir Tecrübe" adlı makalesi, halk edebiyatını bilimsel bir çerçeveye yerleştiren önemli çalışmalarından biridir.¹¹ 1919 yılında yayımlanan opus magnumu "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar", Türk edebiyatının kökenlerini yalnızca edebi metinler üzerinden değil, aynı zamanda sosyal, dini ve kültürel bağlamların edebiyatın gelişimindeki rolünü de hesaba katarak incelemektedir. İslam tarihçisi ve doğubilimciler Profesör Barthold, Oldenburg ve Kırckovski, Köprülü'nün Sovyet İlimler Akademisi'ne muhabir üye seçilmesi için teklifte bulunmuş ve 5 Aralık 1925'te Köprülü, akademi üyesi seçilmiştir. Yusuf Ziya (Özer) ve ekibinin, 1920'lerin sonları ve 1930'larda resmi tarihyazımı tarafından güçlü şekilde desteklenen tarih ve dil teorilerine karşı Köprülü ciddi argümanlarla karşı çıkmıştır.¹² Bu bilimsel ve tarafsız duruş şüphesiz genç yaşta tanıdığı ve 'üzerimde büyük tesiri olan' diyerek andığı şair Yahya Kemal'den gelmektedir.¹³

Köprülü'nün bilimsel ve politik faaliyetleri arasında önemli bir dönüm noktası, Atatürk'ün emriyle 1924 yılında kurulan Darülfünun Türkiyat Enstitüsü'nün 1933'te dünya standartlarında bir kurum olarak kabul edilmesidir. Bu başarı, Köprülü'nün uluslararası bilim çevrelerinde tanınmasına katkı sağlamıştır. Türk Edebiyatı Tarihi (1926) ve Türksaz Şairleri Antolojisi (1940) gibi eserleriyle Köprülü, Türk edebiyatının gelişimini sistematik şekilde incelemiş, Türk dili ve tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla dilin evrimini ve lehçelerini araştırmış, ayrıca Çağatay edebiyatı ve Ali Şir Nevai üzerine önemli incelemeler gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Fuad Köprülü'nün 1958'de Harvard Üniversitesi'nde geçirdiği dönem ve Farsça kitaplar üzerine yaptığı çalışmalar, onun akademik ilgilerinin genişliğini ve derinliğini ortaya koymuştur.

⁷Cemal Köprülü'nün aktardığına göre Köprülü'nün ilk şiirleri 1905 öncesine gitmektedir. Fevziye Abdullah Tansel, "Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün İlk Yazısı, Basın Hayatının Başlangıcına Dair Bilgimizi Düzeltir ve Tamamlayan Yeni Notlar," *Belleten*, 33(129) (1969), 52.

⁸Yıldız, "Mehmed Fuad Köprülü," 487.

⁹Hikmet Feridun, "Sorbon Üniversitesine Türk bayrağı çektiren adam Fuad Köprülü," *Yedigün* XIV, (352), İstanbul, 5 Aralık, 1939, 10-11.

¹⁰Abdülkerim Asılsoy, "Mehmet Fuat Köprülü'nün İlmî Hayatı ve Eserlerinde İzlediği Metot Üzerine," *Tarihimizden Portreler Osmanlı Kimliği - Prof. Dr. Cevdet Küçük Armağanı* içinde, Ed: Zekeriya Kurşun-Haydar Çoruh, Ordaf-Marmara Üniversitesi (İstanbul: Ortadoğu Afrika Araştırmacıları Derneği, 2013), 220.

¹¹Celal Şengör, "Türkiye'ye Modern Bilim Standartlarını Getiren Adam: Fuad Köprülü," *Bütün Dünya*, Temmuz 2001, 22.

¹²Mehmet Akman, "Fuad Köprülü'nün Hukuk Tarihçiliği," *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, (4) (Güz 2007), 7-14; Abdülkadir İnan, "Fuat Köprülü Yusuf Ziya Münakaşaları Üzerine," *Türk Kültürü Dergisi*, (47) (1966), 969-974; Friedrich Karl Kienitz, "Köprülü, Mehmed Fuad," *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, vol. 2, edited by Mathias Bernath and Felix von Schroeder, 471-472. Oldenbourg Verlag, 1976. BioLex [Onlineausgabe]. <https://www.biolex.ios-regensburg.de/BioLexViewview.php?ID=1177>; "Türkischer Uebernationalismus," *Neue Mannheimer Zeitung*, Juni 20, 1927, 1.

¹³Nihad Sami Banarlı, "Köprülü'nün Hayatından Çizgiler," *Türk Kültürü*, 4(47) (1966), 962.

2. Alman Akademik Çevrelerinde ve Basında Köprülü

Almanya'daki neşriyatta Köprülü'nün ismi ilk defa 1907 gibi çok erken bir tarihte görülmektedir. Alman şarkiyatçı Josef Horovitz, Mısır, Suriye ve Türkiye'de kaldığı süre zarfında kütüphanelerde muhafaza edilen ve özellikle erken İslam tarihi için kaynak teşkil edebilecek Arapça el yazmalarının bibliyografyasını oluşturmuş, 1907'de Berlin'de basılan *Aus den Bibliotheken von Kairo, Damaskus und Konstantinopel* (Kahire, Şam ve İstanbul Kütüphanelerinden) eserinde Köprülü'nün bu kaynaklara dair daha önce verdiği katalog bilgilerini mukayese etmiştir.¹⁴ Daha sonra 1914 yılında "Deutschen Morgenländischen Gesellschaft"ın (Alman Şarkiyat Cemiyeti) yayını olan "Der Islam: Zeitschrift für Geschichte und Kultur des islamischen Orients"de (İslam: İslami Doğu'nun Tarihi ve Kültürü Dergisi) Köprülü'nün Türk Yurdu'nda yayımlanan bazı makalelerinin özetlendiği ve hakkında kısa mütaala verildiği görülmektedir.¹⁵ Alman Türkolog Otto Wilhelm Hachtmann, 1916 yılında yayınladığı "Die türkische Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts"de (Yirminci Yüzyıl Türk Edebiyatı) Milli Tettebbüler Mecmuası hakkında malumat vermiş ve derginin Köprülü'nün eseri olduğunu belirtmiştir.¹⁶ Hachtmann, Köprülü'nün, 17. yüzyılın ünlü büyük vezir ailesinden gelen bir soyun temsilcisi olduğunu ve 'Konstantinopol' Üniversitesi'nde Türk edebiyatı tarihi profesörü olarak görev yapmakta olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, derginin 1915 yılından itibaren iki ayda bir yayımlandığını, kapsamlı, estetik olarak iyi düzenlenmiş sayılardan oluştuğunu ve geniş bir konu yelpazesine sahip olduğunu vurgulamıştır. Köprülü'nün adı daha sonra 27 Nisan 1916 tarihli "General-Anzeiger der Stadt Mannheim und Umgebung" gazetesinde görülmektedir.¹⁷ Köprülü'nün Darülfünun'a atanması sonrası şiir ve şairliğe mesafe koyarak tarihi-ilmî metotlara yönelmesi¹⁸ Almanya'nın dikkatini çekmiş, 28 Nisan ve 10 Kasım 1917 tarihlerinde yapılan haberlerde, Köprülü'nün Darülfünun'a atanmasından memnuniyet duyulduğu belirtilmiş ve Köprülü için "en büyük övünç kaynağı olarak tanınmış Türkolog Profesör Köprülüzade Mehmed Fuad Bey"¹⁹ ve "araştırmacı ruhu ile öne çıkan Köprülüzade Mehmed Fuad Bey gibi genç nesil bilim insanları"²⁰ şeklinde onore edici ifadeler kullanılmıştır. Yine 19 Nisan 1918 tarihli *Karlsruher Tagblatt*'ın "Kunst und Wissenschaft" (Sanat ve Bilim) başlıklı bilgi köşesinde: "...Â'sâr-ı İslâmiyye ve Milliyye Tedkik Encümeni, Milli Tettebbular Mecmuası'nı yayımlamaktadır ve ilk cilt basılmıştır. Bu cilt, özellikle İstanbul Üniversitesi Türk Edebiyatı Tarihi Profesörü ve bahsi geçen encümenin genel sekreteri olan Köprülüzade Mehmed Fuad'ın katkılarıyla birçok önemli bilimsel makale yayımlamıştır" yazılmıştır.²¹ Becker ve Tschudi tarafından 1918'de sekizinci cildi basılan "Der Islam: Zeitschrift für Geschichte und Kultur Des Islamischen Orients"de, Köprülü'nün Milli Tettebbular Mecmuası'ndaki rolü ve yayınlarının ilmi kalitesinden bahsedilmektedir.²² Martin Hartmann tarafından 1919'da yayımlanan "Dichter der neuen Türkei" (Yeni Türkiye'nin Şairleri) adlı eserde Köprülü hakkında geniş bir malumat verilmiş, Köprülü'nün edebiyat dünyasında sadece bir şair olarak değil, aynı zamanda bilimsel bir otorite olarak da önemli bir yer edindiği ifade edilmiştir.²³ 1916-18 yılları arasında Darülfünun'da dersler

¹⁴Josef Horovitz, *Aus den Bibliotheken von Kairo, Damaskus und Konstantinopel* (Berlin: Reichsdruckerei, 1907).

¹⁵Carl Heinrich Becker. (Ed). *Der Islam: Zeitschrift für Geschichte und Kultur des Islamischen Orients*. Vol. 5, (Karl J. Trübner, 1914), 304-326. Carl Heinrich Becker editörlüğünde 1910 yılında yayın hayatına başlayan derginin tüm sayıları daha sonra toplu şekilde Strassburg'da Karl J. Trübner tarafından basılmıştır.

¹⁶Otto Wilhelm Hachtmann, *Die türkische Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts* (Leipzig: Amelang, 1916), 59.

¹⁷"Die Konstantinopler Universität," *General-Anzeiger der Stadt Mannheim und Umgebung*, April 27, 1916, 2.

¹⁸Akün, "Mehmed Fuad Köprülü," 475.

¹⁹"Das akademische Leben in der Türkei," *Deutsche allgemeine Zeitung*, April 28, 1917, 1.

²⁰"Tahir Bej von Brussa," *Honnefer Volkszeitung*, November 10, 1917, 3; "Tahir Bej von Brussa," *Sauerländisches Volksblatt*, December 29, 1917, 3.

²¹"Kunst und Wissenschaft," *Karlsruher Tagblatt*, April 19, 1918, 1.

²²Carl Heinrich Becker ve Rudolf Tschudi, *Der Islam: Zeitschrift für Geschichte und Kultur des Islamischen Orients* (Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner, 1918), 304.

²³Martin Hartmann, *Dichter der neuen Türkei* (Berlin: Der Neue Orient G.m.b.H., 1919), 91-95.

veren ve Köprülü'yü de yakın tanıma fırsatı bulan büyük Alman doğubilimci Johannes Heinrich Mordtmann, Köprülü'nün Osmanlı edebiyatını tarihsel bağlamda irdeleyip bilimsel yöntemlerle derinlemesine araştırmalar yaparak edebiyatın Doğu ve Batı ile olan ilişkisini anlamasını değerli bulmuş ve "Yeni Türkiye'nin ilim ve fen tetkikatı arasında müellif Fuad Köprülü'ye 'müçtehid' mertebesi layıktır." demiştir.²⁴

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'de kültürel ve bilimsel alanda köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu bağlamda, Reis-i Cumhur Mustafa Kemal'in önderliğinde Köprülüzade Mehmed Fuad'a İstanbul Darülfünun bünyesinde Türk kültürünü ve medeniyetini çeşitli sahalarda araştırarak ve yayımlayacak bir ilmi müessese kurma görevi verilmiştir. Bu teşebbüs, Türkiye'nin modernleşme sürecinin önemli bir adımını teşkil etmektedir. Takribi bir yıllık bir hazırlık döneminin ardından, 12 Kasım 1924'te, Atatürk'ün başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'nun 1111 numaralı kararıyla İstanbul Darülfünun Edebiyat Şubesi'ne bağlı olarak Türkiyat Enstitüsü kurulmuştur.²⁵ Bu kurum, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile kurulan ilk ilmî enstitü olma özelliğini taşımaktadır.²⁶ Türkiyat Enstitüsü, Türkoloji çalışmalarını teşvik etme ve bu alandaki literatürü zenginleştirme amacı güderek kısa zamanda uluslararası alanda tanınan bir merkez haline gelmiştir. Köprülü, enstitü öğrencilerinden Ragıp Hulusi'ye Macarcadan; Abdülkadir İnan, Hasan Ortekin ve Ahmet Caferoğlu'na ise Rusçadan Türkoloji üzerine yazılan çalışmaları tercüme görevini vermiştir. Ayrıca, Kıvameddin Burslan ve Kilisli Rifat Bey de Arapçadan çeviriler yaparak enstitü literatürünü zenginleştirmiştir.²⁷

Köprülü, Almanca neşriyatla yakından ilgilidir²⁸ ve öğrencisi Öztuna, Köprülü'nün rahat okuyup anlayacak kadar Almanca bildiğini belirtmektedir.²⁹ Almanca yazılmış çok nadir ve özgün eserlerin içerisinde bulunduğu Hakas asıllı Türkolog Nikolay Katanov'un yaklaşık üç bin ciltlik kütüphanesi, Köprülü'nün özel girişimleri ile Türkiyat Enstitüsü kütüphanesine kazandırılmıştır.³⁰ Almanya'da basılan Türkoloji çalışmaları, Köprülü'nün daima takibinde olmuştur.³¹ Nami'nin aktardığına göre Köprülü, Almanya'da bir doğubilimcinin herhangi bir Türk edebiyatçısı hakkında yazdığı eseri hemen temin etmiş, tercüme ettirmiş, kendi elinde o edebiyatçıya dair eserlerle ve bilgilerle mukayese etmiş, eksikleri ve kusurlarını görerek bunları ikmal edecek orijinal dokümanları Avrupa üniversitelerinden temin etmiştir.³² Bunlardan en dikkat çeken 1922 yılında Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası'nda çıkan "Anadolu'da İslamiyet" başlıklı makalesidir. Köprülü, makalesinde Anadolu Türklüğü'nün geçmişiyle ilgili çeşitli konulara temas etmiş ve o sırada Avrupa'da aynı konu hakkında bir yazı yazmış olan Alman tarihçi ve dilbilimci Franz Babinger ile diğer bazı müsteşriklerin hatalı görüşlerini tenkit ederek görüşlerini ortaya koymuştur.³³ 19 Haziran 1922'de Ahmet Ağaoğlu'na yazdığı mektubunda Köprülü, Alman Türkologları ile daima "hal-i muhaberede" (iletişimde) olduğunu, yavaş yavaş muhtelif Avrupa mecmualarında makaleler yazmaya başladığını ve Viyana'da neşredilen "Mitteilungen

²⁴Clement Huart, "Garpta Şark Eserleri: Köprülüzade Mehmed Fuad, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1919," çev. Ragıp Bey, *Türkiyat Mecmuası* 1 (1925), 266-280; Johannes Heinrich Mordtmann, "Köprülü-zade Mehmed Fuad: Türk Edebiyatında İlk Mütessavvıflar," *Besprechungen, Orientalistische Literaturzeitung* 26(1-6) (1923), 53-68, <https://doi.org/10.1524/olz.1923.26.16.53>.

²⁵Mustafa Özkan, "Kuruluşunun 70. Yılında Türkiyat Enstitüsü," *Türkiyat Mecmuası* 20 (1997), 1-11.

²⁶"İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tarihçe," *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, <https://turkiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/enstitumuz/tarihce>. Erişim: 18 Ağustos 2024.

²⁷Ahmed Caferoğlu, "Hakiki Köprülü," *Türkiyat Mecmuası* 15 (1969), 9.

²⁸Cemal Köprülü, kuzeni Fuad Köprülü'nün henüz genç yaşlarında "Alman tarihçilerini ve tarih felsefesi büyüklerini incelediğini, kültür tarihçisi Herder'i, Alman tarihçisi Ranke'yi okuduğunu; hülâsa geniş bir kültüre ihtiyacı olduğunu düşünerek tetkiklerini ilerlettiğini" belirtmektedir. Bkz. Cemal Köprülü, "Fuad Köprülü'nün İlmî Şahsiyeti, Türk Kültüründeki Rolü ve Bazı Hatıralar," *Türk Kültürü* 7(81) (1969), 638.

²⁹Yılmaz Öztuna, "Çağdaş Tarihçiliğimizin Babası: Fuad Köprülü," *Tarih ve Medeniyet*, (22) (1995), 47.

³⁰Fikret Turan, "Mehmed Fuad Köprülü'nün Türkiyat Çalışmaları," *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü* (Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017), 134.

³¹Kemal Yavuz, "Mehmed Fuad Köprülü'nün Edebiyat Tarihi Alanındaki Çalışmaları," *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü*, (Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017), 28.

³²Nami, "Eser Meydandadır," 6.

³³Başar, "Ord. Prof. Dr. Mehmed Fuad," 15.

Zur Osmanischen Geschichte"ye (Osmanlı Tarihi Bildirileri) yardım ettiğini ve yakında burada bir makale yayımlayacağını belirtmiştir.³⁴

Köprülü'nün bilimsel tutumu ve başarıları, zamanla Almanya'nın dikkatini çekmiş, Almanya'da yayımlanan birçok gazetede, Köprülü'nün Türkoloji alanındaki titiz, derinlemesine ve özellikle bilimsel kaidelerle yürüttüğü araştırmaları büyük bir ilgiyle takip edilmiştir.³⁵ Bu sebeptendir ki gelecekte Darülfünun reformu için Türkiye'ye davet edilen Albert Malche, raporunda Köprülü'nün Türkiyat Enstitüsü hakkında "Türkiyat Enstitüsü'nün [bilimsel] zihniyete muvafık şekilde çalıştığını beyan etmekle mükellefim. Talebeyi orijinal tetkiklere götürüyor. Birçok neşriyatta bulunuyor. Kendisini bundan dolayı tebrik lazımdır." şeklinde yazmıştır.³⁶ 26 Şubat-6 Mart 1926 tarihleri arasında Bakü'de gerçekleştirilen I. Türkoloji Kongresi'ne katılan Alman bilim insanları da Köprülü'nün "Türk Halklarında Edebi Dilin Gelişimi" adlı tebliğinin bilimselliğine bizzat şahit olmuşlardır.³⁷

Alman akademisinin dikkati nazarını celp eden diğer önemli bir konu ise Köprülü'nün Türk Tarih Tezi münasebeti ile Yusuf Ziya (Özer) Bey'le yaşadığı tartışmadır.³⁸ Bu iki isim, 1927 ve 1928 yıllarında Türk tarihi hakkında sert bir kamuoyu tartışmasına girmiş, Yusuf Ziya, daha sonra Türk Tarih Tezi'nin temelini oluşturacak olan; büyük antik uygarlıkların (özellikle Yunanların) Türk kökenli olduğunu savunan teoriler ileri sürmüştür. Köprülü, Ziya'nın teorilerine karşı kamuoyunda şiddetli eleştirilerde bulunmuş³⁹ ve Ziya'nın tezlerini alaycı bir şekilde reddetmiştir. Daha sonra 1932'de yapılacak olan Birinci Türk Tarih Kongresi'nde de Köprülü, ampirik olarak savunulamaz bulduğu tarih tezi iddialarına karşı metodolojik itirazlarda bulunacaktır.⁴⁰ Bu bilimsel titizlik ve ideolojik kaygılardan uzak duruş, Alman akademisi tarafından büyük bir takdirle karşılanmıştır. 3 Mayıs 1927 tarihli Hamburger Fremdenblatt gazetesinde uzun bir makale kaleme alan Dr. Müller, şunları aktarmıştır:

İstanbul Üniversitesi'nde, hukuk tarihi kürsüsü kuruldu ve bu kürsü, Prof. Yusuf Ziya Bey tarafından işgal edildi. Hukuk tarihinin burada nasıl sunulduğunu, Dekan Köprülü Fuad Bey'in dergisinde yayımladığı oldukça alaycı bir makalede görebiliriz. Köprülü, Yusuf Ziya Bey'i ironik bir şekilde büyük bir 'kâşif' olarak tanıtır ve onun insanlık tarihini köklü bir şekilde değiştirmeye çalıştığını söyler. Köprülü, Yusuf Ziya'nın iddialarını gerçek bilim adamlarının değil, tüm dünyanın hayretle karşılayacağı bir 'keşif' olarak değerlendirebilir. Eski Yunan kültürünün ve diğer eski kültürlerin tamamen Türklerin eseri olduğunu öne süren bu teorileri, Köprülü'nün alaylı ve eleştirel bir üslupla reddettiği görülür. Köprülü, bu tür iddiaların, tarihsel bilgi ve dil bilgisi açısından yetersiz olan biri tarafından ortaya atıldığını ve tüm bilim dünyasının bunlara gülmekten kendini alıkoyamayacağını ifade eder.⁴¹

³⁴Gülşen Seyhan Alışık ve Mehdi Genceli, "Fuad Köprülü'nün Ahmed Beğ Ağaoğlu'na Yazdığı Bir Mektup Üzerine," *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (İstanbul: 2017), 437.

³⁵Bu dönem, 1926'da Bakü'de gerçekleştirilen Türkiyat Kongresi de Alman basının ilgi odağındadır. 4 Ağustos 1926'da yayımlanan haberde kongrenin sonuçları detaylıca paylaşılmış: "Kongreye sunulan bilimsel raporlar arasında Türk edebiyat dillerinin gelişimi hakkında Köprülüzade M. Fuad Bey tarafından Türk halklarının edebiyatlarının araştırma sonuçları ve geleceği hakkında sunum yapıldığı" belirtilmiştir. Bkz. "Die Ergebnisse des ersten Turkologenkongresses in Baku," *Kölnische Zeitung*, August 4, 1926, 2.

³⁶Albert Malche, *İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor* (İstanbul: MEB Devlet Basımevi, 1939), 51.

³⁷Ayna Askeroğlu Arslan, "1926'da Bakü'de Düzenlenen I. Türkoloji Kongresi ve M. Fuad Köprülü'nün Sunduğu Tebliği Üzerine," *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (İstanbul: 2017), 93.

³⁸"Ein Trophäe der türkischen Wissenschaft," *Hamburger Fremdenblatt*, May 21, 1927, 2.

³⁹Özer-Köprülü tartışmaları için Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinin 1927 Nisan-Mayıs ayları sayıları ve Milliyet 1928 Ağustos-Eylül ayları sayılarına bakınız. akt. Sami Nabî Özerdim, "Fuad Köprülü Bibliyografyasına Ek," *Belleten*, 30(120) (1966), 661-666.

⁴⁰O dönemde Darülfünun'da öğrenci olan Niyazi Berkes'in aktardığına göre Aralık 1930'da Reis-i Cumhur Mustafa Kemal Darülfünun'u ziyaret ettiğinde, tarih tezi konusunu gündeme getirip Köprülü ve Yusuf Ziya [Özer] dahil olmak üzere birkaç profesörü tartışma için bir araya getirmiş, Köprülü'den Hitler, Ege uygarlığı ve atalar hakkında konuşmasını istemiş, Köprülü Türk dili ve edebiyatı üzerinde çalıştığını açıklayarak tartışmaya girmemiştir. Bkz. Niyazi Berkes, *Atatürk ve Devrimler* (İstanbul: Adam Yayıncılık, 1982), 22-23. Resmî ideolojinin önemli bir hegemonik projesi olan Türk Tarih Tezi meselesinde, dönem münevverinin ekseriyeti tezi savunurken, Köprülü bilimsel gerekçelerle teze muhalif kalmıştır. Konu hakkında detaylı bir malumat için bkz. Markus Dressler, "Mehmed Fuad Köprülü and the Turkish History Thesis," *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu Bildirileri (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul (2017), 245-253.

3. Honoris Causa: Heidelberg'den Köprülü'ye Onur

1386 yılında Almanya'nın Pfalz bölgesinin hükümdarı olan I. Ruprecht tarafından kurulan Heidelberg Üniversitesi, 1803 yılında üniversiteyi yeniden organize edip destekleyen Baden Büyük Dükü Karl Friedrich'in de adını alarak Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg olmuştur. Alman sosyolojisinin önemli figürü Max Weber, Heidelberg mezunu olduğu gibi 1897-1903 arasında Ordinaryüs Profesör olarak bu üniversitede görev yapmıştır.⁴² Weber'in kardeşi ekonomist Alfred Weber de 1907-1955 arasındaki profesörlüğünün yanı sıra 1948'den itibaren üniversitenin onursal senato üyesi seçilmiştir. Max Weber'in eşi, kadın hakları savunucusu ve hukuk tarihçisi Marianne Weber, 1921 yılında üniversite tarafından "Fahri Doktora" ile ödüllendirilmiştir. Köprülü'ye unvanın verilmesinin kararlaştırıldığı 1927 yılında daha sonra dünya bilimsel çevrelerinin yakından tanıyacağı filozof ve siyaset teorisyeni Hannah Arendt de bu dönemde Heidelberg'de doktora yapmaktadır.

Köprülü'nün Türkoloji alanında yaptığı çalışmalar, özellikle Osmanlı tarihi ve Türk dili ve edebiyatı üzerine yoğunlaşmaktadır. Köprülü, daha önce yayımlanmamış birçok özgün eser ortaya koyarak bu alana önemli katkılar sağlamış, o dönemde bilim insanları arasında sıklıkla görülen siyasi polemiklerden uzak durarak bilimsel metotlara sadık kalmıştır. Eserlerinin derinliği, orijinallliği ve tercüme çalışmalarıyla Türkoloji literatürüne katkısı, Heidelberg Üniversitesi Senatosu'nu etkilemiştir. 1927 yılında toplanan senato oturumunda, Köprülü'nün Türkoloji alanındaki çalışmalarının özgünlüğü ve bilime yaptığı katkılar vurgulanarak, "Ehrendoktor" (Onursal/Fahri Doktor) unvanının üniversitenin 542. kuruluş yıldönümü olan 9 Temmuz 1927 tarihinde verilmesi oy birliğiyle kabul edilmiştir. Senatonun bu kararı almasında Alman basını ve literatüründe Köprülü hakkında çıkan yayınların ve İstanbul Üniversitesi'ndeki kırktan fazla Alman profesör arasında Heidelberg ve Freiburg'dan emekli eski öğretim üyelerinin bulunmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir.⁴³

Heidelberg Üniversitesi'nin Köprülü'ye "Fahri Doktora" verdiği dönemde Köprülü Türkiye'de olup Darülfünun Edebiyat Fakültesi Reisi'dir. Bu sebeple doktoranın, Alman Büyükelçiliği kanalı ile kendisine teslim olunması kararlaştırılmıştır. Dönemin Alman Büyükelçisi Rudolf Nadolny, Köprülü'yü tanımakta ve çalışmalarını takip etmektedir.⁴⁴ Fahri doktoranın kesinleşmesi akabinde Nadolny, Köprülü'yü tebrik etmiş ve İstanbul Tarabya'daki Alman Büyükelçiliği'ne⁴⁵ ait yazlık rezidansa bizzat davet etmiştir.⁴⁶ 9 Ağustos 1927 tarihinde⁴⁷ Köprülü için bir tören düzenlenmiş,⁴⁸ Nadolny, Köprülü'nün yanı sıra tanıdığı bazı bürokrat ve akademisyen şahsiyetleri de törene davet etmiştir.⁴⁹ Büyükelçi Nadolny, Köprülü'nün ilmi şahsiyetini ve dünya çapındaki

⁴¹Max Mueller, "Konstantinopler Geschichtsforschung," *Hamburger Fremdenblatt*, May 3, 1927, 1.

⁴²"Historische Porträts," Universität Heidelberg, <https://www.uni-heidelberg.de/de/universitaet/heidelberger-profile/historische-portraets>. Erişim: 17 Ağustos 2024.

⁴³B. Dapping, "Türkei und Deutscher Südwesten," *Neue Mannheimer Zeitung*, Juli 15, 1934, 20.

⁴⁴Nadolny, 19 Eylül 1926 tarihli merkeze gönderdiği raporunda Köprülü'nün Latin alfabesine geçiş hakkındaki görüşünü yazmaktadır. Bkz. Cemil Koçak, *Geçmiş Ayrılımda Saklıdır*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012. Bunun yanı sıra İstanbul merkezli bir müzayedede satışa çıkarılan Köprülü'nün kartvizitleri arasında Nadolny'nin kartviziti bulunmaktadır. Bkz. "Türk Tarihinin Ulu Çınarı Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuad Köprülü Kartvizit Müzayedesini", Bitmezat, Rudolf Nadolny (1873-1953), Alman Büyükelçi, <https://www.bitmezat.com/urun/1638398/rudolf-nadolny-1873-1953-alman-buyukelci>.

⁴⁵İstanbul'un 23 Ağustos 1923 tarihinde Atatürk tarafından kurtuluşunun ardından, Türk-Alman ilişkileri tekrar ele alınmıştır. 29 Ekim 1923 tarihinde Atatürk Cumhuriyeti ilan etmiş ve başkenti Ankara'ya taşımıştır. Bu vesileyle tüm büyükelçilikler Ankara'ya taşınmış, ancak yeni binaların henüz yapılmamış olmasından dolayı bu taşınmalar 1928 yılına kadar sürmüştür. Dolayısıyla Köprülü'ye payenin verildiği dönemde büyükelçilik henüz Ankara'ya nakledilmemiştir. Bkz. "Von der Botschaft zum heutigen Generalkonsulat," Deutsche Botschaft Ankara, German Federal Foreign Office, 2024, <https://tuerkei.diplo.de/tr-tr/vertretungen/generalkonsulat-istanbul/02-von-botschaft-zum-generalkonsulat/1534812>. Erişim: 16 Ekim 2024.

⁴⁶Rudolf Nadolny, *Mein Beitrag: Erinnerungen eines Botschafters des Deutschen Reiches* (Köln: dme-Verlag Georg Mölich, 1985), 174.

⁴⁷Ahmed Şükrü, *Son Saat*, 10 August 1927, 6.

⁴⁸"Deutsche Ehrung eines türkischen Gelehrten," *Stuttgarter Neues Tagblatt*, August 23, 1927, 8.

⁴⁹Nadolny anılarında bu bürokrat ve akademisyenlerin isimlerini belirtmemektedir. Nadolny, *Mein Beitrag*, 174.

şöhret ve başarılarını anlattığı Türkçe bir konuşma yapmıştır. Nadolny, anılarında konuşmayı bilerek Türkçe yapmak istediğini ve hatta konuşma metnini hususiyetle Latin harfleri ile hazırladığını belirtmektedir.⁵⁰ Büyükelçinin, konuşmasını Almanca yapması beklenirken, Türkçe'yi tercih etmesi ve özellikle de iyi bir telaffuzla yapması misafirleri şaşırtmıştır. Köprülü de Büyükelçi'nin takdimine Türkçe yanıt vermiş ve teşekkür etmiş, fakat edebi şahsiyeti dolayısıyla ağır ve ağıdalı bir Türkçe ile konuşmuş, Nadolny anlayamamıştır. Tercümanından Köprülü'nün konuşmasını Almancaya çevirmesini istemiştir. Nadolny hatıralarında, Köprülü ile olan bu konuşmasını: "Türkçe bilmediğimin ortaya çıktığı an" diye nitelemiştir.⁵¹

Daha sonra Nadolny, Köprülü'ye fahri doktorasını (Ek-1) takdim etmiştir. Doktora belgesinin en üst kısmında, üniversitenin ismi Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg ifadesi yer almaktadır. Hemen altında "Rektorat des Professors Dr. Friedrich Panzer" yazısı bulunmaktadır. Bu, belgenin üniversitenin rektörlüğü tarafından düzenlendiğini ve o dönemin rektörünün Prof. Dr. Friedrich Panzer olduğunu göstermektedir. Panzer, Alman edebiyatı ve filoloji alanında uzman olup Frankfurt ve Heidelberg üniversitelerinde profesörlük yapmış önemli bir Germanisttir. Belgenin orta kısmında, "Die Philosophische Fakultät hat" diye başlayan cümle, kırmızı renkle yazılmış "Köprülüzade Mehmed Fuad Bey in Stambul⁵²" ifadesi ile devam etmektedir. Devam eden kısımda bir paragraf şeklinde verilen payenin gerekçesi açıklanmıştır: "[Heidelberg Üniversitesi], eski Türk edebiyatı ve kültür tarihinin araştırılmasına dair eserleriyle bu alanlarda yeni ve sağlam temeller atan, Türkiye'deki tüm oryantalist çalışmaları yorulmadan destekleyen seçkin bilim adamına, Felsefe Doktoru unvanı ve onurunu fahri olarak vermiştir."⁵³ Belgenin alt kısmında belgenin düzenlenme tarihi verilmiş, üniversitenin kuruluşunun 542. yılı olan 9 Temmuz 1927'de Heidelberg'de hazırlandığı belirtilmiştir. En alt kısımda, belgenin Felsefe Fakültesi'nin mührü ve Felsefe Fakültesi Dekanı tarafından onaylandığı görülmektedir. Fahri Doktora'nın üniversitenin kuruluş yıldönümünde verilmesi de dikkate değerdir. Yıldönümleri, üniversitelerin geçmiş başarılarını vurgulamak, bilimsel iş birliklerini güçlendirmek ve gelecekteki akademik hedeflerini belirlemek için önemli fırsatlardır. Bu bağlamda, Türkoloji, Türk edebiyatı ve kültür tarihi alanındaki önemli katkılarıyla tanınan Köprülü'ye verilen bu unvan, aynı zamanda üniversitenin prestijini pekiştirme ve entelektüel etkisini genişletme amacına hizmet etmektedir. Köprülü'nün fahri doktora hakkında ilk bilgiyi Avusturyalı tarihçi, oryantalist ve yazar Paul Wittek, 3 Ağustos 1927'de İstanbul'da yayımlanan Alman gazetesi Türkische Post'ta "Köprülüsade Mehmed Fuad" başlığı ile yayımladığı feuilleton'da⁵⁴ bahsetmiştir:

Heidelberg Üniversitesi Felsefe Fakültesi, Almanya'nın en eski ve en önemli yükseköğretim kurumlarından biri olarak, edebi ve entelektüel gelenekleri ve tüm düşünsel meselelere olan özel açıklığı ile tanınır. Bu fakülte, Köprülüzade Mehmed Fuad Bey'i fahri doktora unvanı ile onurlandırarak, bir Alman yükseköğretim kurumunun verebileceği en yüksek onuru kendisine layık görmüştür. Almanya'nın akademik çevrelerinde bu yüksek bilimsel onurun tartışmasız bir takdirle karşılanacağı kesindir, zira ünlü bilim insanı

⁵⁰Nadolny, 174.

⁵¹Nadolny, 172.

⁵²Latin alfabesinde büyük "İ" harfi olmadığı için Batı menşeli metinlerde "Stanbul, Stambul veya Stamboul" gibi varyasyonlar görmek mümkündür. Köprülü'ye verilen fahri doktora belgesinde şehrin adının İstanbul olarak yer alması hem Köprülü'nün dil tercihlerine hem de onun Türk dili üzerindeki uzmanlığına gösterilen saygının bir ifadesidir. O dönemde Alman basını ve uluslararası çevreler İstanbul yerine hâlâ "Konstantinapol" ismini kullanmayı sürdürmektedir. Ancak Köprülü, Türk dili ve kültürü üzerine çalışmalarıyla tanınan bir akademisyen olarak, şehrin adını Türkçede yaygın kullandığı şekliyle "İstanbul" olarak tercih etmiştir. Bu dilsel tercih, belgenin hazırlanmasında da etkili olmuş ve fahri doktora belgesinde "Konstantinapol" yerine "İstanbul" ifadesi kullanılmıştır. Heidelberg Üniversitesi'nin, bir Türk dili uzmanına bu unvanı verirken, belgedeki bu tür bir hassasiyeti göstermesi, Köprülü'nün dil ve kültür konusundaki derin bilgisine duydukları saygının bir göstergesidir.

⁵³Bkz. Ek-1

⁵⁴Feuilleton, gazetelerin kültür, sanat, edebiyat gibi konulara ayrılan bilgilendirici köşe yazıdır. 19. yüzyılda Avrupa'da popülerleşen bu yazılar, genellikle akıcı ve anlaşılır bir dille yazılır. Günümüzde de gazetelerde ve dijital platformlarda çeşitli kültürel içerikler olarak yer almaya devam etmektedir.

*Köprülüzade'nin adı, Türkoloji alanındaki araştırmalar konusunda tüm diğer isimlerin çok ötesinde bir üne sahiptir.*⁵⁵

1 hafta sonra Necmeddin Sadak, Ali Naci Karacan ve Kâzım Şinasi tarafından yayımlanan Akşam gazetesinin 10 Ağustos 1927 sayısında "Heidelberg Darülfünunu diploması dün Tarabya'da Alman sefarethanesinde merasimle Köprülüzade'ye verildi" başlığı ile yayımlanan haberde paye hakkında bilgi verilmiş ve Köprülü'nün Alman Büyükelçiliği bahçesinde çekilen fotoğrafı paylaşılmıştır (Ek-2).⁵⁶ Haberde şöyle denilmiştir:

*Heidelberg Darülfünunu tarafından Köprülüzade Fuad Bey'e gönderilen fahri doktora diplomasının dün Tarabya'da Alman sefarethanesinde tevdi merasimi icra edildi. Sefir Herr Nadolny, merasim ile diplomayı Fuad Bey'e vermiş ve kısa bir nutuk söyleyerek müderrisimizi tebrik etmiştir. Fuad Bey de sefir cenaplarının nutkuna karşı teşekkürü ifaden bir nutuk söylemiştir. Müteakiben bahçede çaylar içilmiştir.*⁵⁷

Aynı gün olan 10 Ağustos 1927'de Ahmet Şükrü tarafından yayımlanan Son Saat gazetesinde de bu diploma töreninden şu şekilde bahsedilmiştir:

*"Almanya'da Karl Heidelberg Darülfünunu tarafından felsefe doktoru unvanı tevcih edilen Darülfünun Edebiyat Fakültesi Reisi Köprülüzade Fuad Bey'e, dün Tarabya'daki yazlık Alman sefaretnamesinde merasimle şahadetnamesi verilmiş, bu münasebetle Herr Nadolny bir nutuk irade, Köprülüzade Fuad Bey de mukabele etmiştir."*⁵⁸

15 Ağustos 1927 tarihli Kölnische Zeitung, fahri doktorayı "Heidelberg Üniversitesi'nden Bir Türk'e Onur Doktorası" başlığı ile uzun bir makale biçiminde paylaşmıştır.⁵⁹ Gazete, payenin Türk bilim camiası için önemli bir adım olduğunu, Köprülüzade'nin uzmanlar arasında uzun süredir tanınan bir isim olduğunu ve Türkoloji alanındaki çalışmalarıyla da önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmiştir. Makale, Köprülüzade'nin yaşam öyküsünü, yeni Türkiye'nin gelişimiyle bağlantılı olarak sunmakta, onun kültürel ve bilimsel bağlamda ne denli önemli bir figür olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra Köprülü'nün Fars edebiyatına olan erken ilgisinin, onun sanat ve edebiyat üzerindeki etkisini ortaya koyduğunu, Türk şiiri ve edebiyatındaki konumunu da güçlendirdiği belirtilmiştir.⁶⁰ Bu bağlamda, onun akademik çalışmalarının zamanla arttığına, edebiyat tarihi, felsefe ve hukuk gibi alanlarda eğitim aldığına dikkat çekilmiştir. Metin ayrıca, Köprülü'nün eğitim aldığı İstanbul Hukuk Fakültesi'nin katı yapısı karşısında daha özgür bir öğrenim arayışına yönelmesinin, onun bireysel gelişimini ve özgür düşünme arzusunu gözler önüne serdiğini belirtmektedir. Bu durum, eğitimin eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerektiğine dair önemli bir mesaj vermektedir. Köprülüzade'nin akademik kariyerinde edebiyat tarihi öğretmeni olarak hızlı bir yükseliş göstermesi, İstanbul Üniversitesi'ne atanması ve "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" adlı eserinin başarısı, onun akademik yeterliliğini ve derin bilgi birikimini pekiştirmiştir.⁶¹ Ayrıca, Türk edebiyatı konusunda geniş bir tanınırlık elde etmesi, onun sadece bir akademisyen değil, aynı zamanda bir kültür elçisi olduğunun da göstergesidir. İslam Ansiklopedisi'ndeki tek Türk temsilci olması, onun uluslararası alandaki önemini artırmaktadır.

⁵⁵Paul Wittek, "Köprülüzade Mehmed Fuad," *Türkische Post*, August 3, 1927, 2.

⁵⁶"Heidelberg Darülfünunu diploması dün Tarabya'da Alman sefarethanesinde merasimle Köprülüzade'ye verildi," *Akşam*, Ağustos 10, 1927, 4.

⁵⁷"Heidelberg Darülfünunu", *Akşam*, 4.

⁵⁸Şükrü, *Son Saat*, 6.

⁵⁹"Ein türkischer Ehrendoktor der Universität Heidelberg," *Kölnische Zeitung*, August 15, 1927, 549b.

⁶⁰"Ein türkischer Ehrendoktor", 549b.

⁶¹"Ein türkischer Ehrendoktor", 549b.

Köprülüzâde'nin, İstanbul'daki Felsefe Fakültesi'nin⁶² dekanlığı gibi önemli bir pozisyonda bulunması, Türkoloji Enstitüsü gibi kurumlar ve Türkiyat Mecmuası gibi yayımlarla uluslararası tanınırlık kazanması, onun Türk bilim camiasındaki rolünü daha da güçlendirmektedir.⁶³ Sonuç olarak makale, bu onurun, Türk bilim insanlarının uluslararası arenada takdir edilmesi ve Türkoloji'nin global ölçekteki önemini artırması açısından bir dönüm noktası olduğunu ifade etmektedir.

Alman basınında Köprülü'nün fahri doktora haberini ve onun kişiliğini belki de en iyi şekilde kaleme alan kişi, 17 Ağustos 1927'de Hannoverscher Kurier'de yayımlanan "Bir Türk Alimine Alman Fahri Doktora Unvanı" başlıklı yazısı ile gazeteci Hans Rabe olmuştur.⁶⁴ Rabe, Heidelberg Üniversitesi'nin Türkoloji alanında tanınmış bir bilim insanı olarak Köprülüzade'yi onurlandığını belirterek bu durumun bu Türk şahsiyetine yönelik genel bir dikkati artırdığını ifade etmiştir. Yazısında, Köprülüzade'nin Türk bilim camiasında büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulayarak onun yalnızca bir akademisyen değil, aynı zamanda siyasi tarih sahnesindeki birçok önemli figürle ilişkisi olan bir şahsiyet olduğunu dile getirmiştir. Köprülüzade'nin geçmişinin Osmanlı başarılarıyla bağlantılı olduğuna dikkat çeken Rabe, onun aristokratik bir aileden geldiğini ve aile mirasını onurlandırma düşüncesiyle hareket ettiğini aktarmıştır.⁶⁵ Bilimsel araştırma konusundaki ciddiyeti, onu gerçekçi ve eleştirel bir araştırmacı yaparken, yapay ve aşırı yaklaşımlardan uzak durduğunu belirtmiştir. Bunların yanı sıra yazar, Köprülüzade'nin henüz 38 yaşında olduğunu ve 28 yaşında kaleme aldığı "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" adlı eseriyle Batı dünyasında dikkat çektiğini kaydetmiştir.⁶⁶ İstanbul Üniversitesi'nde profesörlük yaparak ulusal mirasın araştırılması için bir enstitü kurmuş olması, ayrıca Türkoloji çalışmalarını desteklemek amacıyla bir dergi yayımlamaya başlamış olması Rabe'nin vurguladığı diğer konulardandır. Köprülüzade'nin Türkçülüğün manevi lideri olarak tanınması, onun değerinin uluslararası alanda da kabul gördüğünü göstermektedir. Köprülüzade'nin evindeki kütüphane⁶⁷, onun entelektüel derinliğini yansıtırken, aynı zamanda ailesinin etkisinin ve kendini geliştirme çabalarının bir sonucunu da gözler önüne sermektedir.⁶⁸

Sonuç

Fuad Köprülü'ye Heidelberg Üniversitesi tarafından verilen fahri doktoranın önemi, yalnızca onun bilimsel kariyerindeki bireysel bir dönüm noktası değil, aynı zamanda Cumhuriyet Türkiye'si'nin uluslararası akademik arenadaki yükselişini sembolize etmektedir. Köprülü, Türk edebiyatı ve tarihine yönelik derinlemesine çalışmalarıyla, Osmanlı'nın son dönemlerinden Cumhuriyet'in ilk yıllarına uzanan süreçte, ulusal kimliğin entelektüel temellerini oluşturmuş ve bu temelleri evrensel bilimsel normlara dayandırmıştır. Köprülü'nün metodolojik titizliği, bilimsel çalışmalarında ampirik verilere dayanan yaklaşımları ve disiplinler arası araştırmaları hem Türkiye'de hem de dünya akademik çevrelerinde büyük yankı uyandırmıştır. Heidelberg Üniversitesi'nin ona fahri doktora vermesi, Türkoloji alanında yaptığı özgün katkılarının ve bilime olan bağlılığının uluslararası bilim çevrelerinde büyük bir takdirle karşılandığını göstermektedir. Köprülü, popülist ideolojik sapmalardan uzak durarak, bilimi objektif ve metodolojik doğrulukla ele almış, bu tutumu sayesinde modern Türkiye'nin entelektüel temellerine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu durum, onun

⁶²Metinde Edebiyat Fakültesi, hatalı olarak Felsefe Fakültesi şeklinde yazılmıştır. Zira İstanbul Üniversitesi'nde Felsefe Fakültesi yoktur.

⁶³"Ein türkischer Ehrendoktor", 549b.

⁶⁴Hans Rabe, "Ein türkischer Gelehrter deutscher Ehrendoktor," *Hannoverscher Kurier: Hannoversches Tageblatt*, August 17, 1927, 3.

⁶⁵Rabe, "Ein türkischer Gelehrter," 3.

⁶⁶Rabe, 3.

⁶⁷Rabe, ayrıca 1926 yılında Köprülüzade'yi İstanbul'daki evinde ziyaret etme fırsatı bulmuş ve evinin, tarihî kalıntılar arasında hem bilginin hem de misafirperverliğin bir yansıması olduğunu aktarmıştır. Bkz. Rabe, 3.

⁶⁸Rabe, 3.

ulusal ve uluslararası arenada bir bilimsel otorite olarak kabul görmesini sağlamış, Köprülü'nün yalnızca bir akademisyen değil, aynı zamanda bir kültür elçisi olarak da değer bulmasına neden olmuştur. Wittek'in, Köprülü için dile getirdiği "Doğulu düşüncenin zincirlerini, kendi ulusunun verimli köklerinden ve birçok değerli geleneğinden vazgeçmeden kırıp modern Avrupa tutumuna geçmeyi başarmış" ifadesi, Köprülü'nün duruşunu ve çalışmalarındaki dengeyi en iyi şekilde özetlemektedir.⁶⁹ Köprülü, Avrupa'nın modern bilimsel yaklaşımlarını benimserken, Türk kültürel mirasını korumuş ve bu mirası bilimsel temellere dayandırarak daha da derinleştirmiştir. Bu denge, onu sadece ulusal bir figür olmaktan çıkarıp uluslararası bir fikir insanı haline getirmiştir. Eski Bükreş sefiri olan dedesi Ahmed Ziya Bey'in Köprülü henüz çocuk yaşta iken ona söylediği: "Koca Köprülü! Köprülüler hanedanını sen ihya edeceksin!"⁷⁰ sözü göz önüne alındığında, Köprülü'nün bu beklentiyi fazlasıyla yerine getirdiğini söylemek sanırız abartı olmaz.

Köprülü'nün aldığı fahri doktoralar, şeref payeleri, ödüller ve üyelikler üzerine yapılan çalışmalar henüz yeterince detaylı bir incelemeye tabi tutulmamıştır. Bu alanda mevcut literatürde yanlış bilgiler de yer almaktadır.⁷¹ Bu çalışma, bu konudaki eksiklikleri gidermeye yönelik bir başlangıç niteliği taşıyabilirse amacına ulaşmış olacaktır. Köprülü'nün kazandığı tüm bu unvanlar ve ödüller titizlikle araştırılmalı ve yayımlanmalıdır. Ancak bu şekilde, Türk akademisinin ne denli büyük ve uluslararası çapta saygın bir bilim insanı yetiştirdiğini tam anlamıyla idrak etmek mümkün olacaktır.

⁶⁹Wittek, "Köprülüsade Mehmed Fuad," 2.

⁷⁰Banarlı, "Köprülü'nün Hayatından Çizgiler," 960-961.

⁷¹Örneğin Köprülü'nün öğrencisi Caferoğlu, Köprülü'nün fahri doktoralarını sayarken 'München'i (Müni) de zikretmektedir (bkz. Caferoğlu, "Hakiki Köprülü," 9). Fakat Köprülü'nün hayatta olduğu dönemde Ludwig-Maximilians-Universität München ve Technische Universität München olmak üzere iki üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin arşiv müdürlükleri ile kurulan temas sonucu böyle bir fahri doktoranın kendisine verilmediği tespit edilmiştir. Zaten üniversitelerin akademik oryantasyonları göz önüne alındığında teknik üniversitelerin şarkiyat ve Türkoloji çalışmaları için fahri doktora vermesi mümkün değildir.

Teşekkür	Bu çalışmanın hazırlanmasında sağladıkları değerli katkılardan dolayı Prof. Dr. A. M. Celal Şengör'e, Fuad Köprülü'nün torunu İsmail Faiz Köprülü'ye, Almanya Dışişleri Bakanlığı Siyasi Arşiv ve Tarih Bölümü'nden Dr. Gerhard Keiper'e ve Heidelberg Üniversitesi Arşiv Müdürlüğü'ne teşekkür ederim.
Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Acknowledgement	I would like to express my sincere gratitude to Prof. Dr. A. M. Celal Şengör, to Fuad Köprülü's grandson İsmail Faiz Köprülü, to Dr. Gerhard Keiper from the Political Archive and History Department of the German Federal Foreign Office, and to the Archives Directorate of Heidelberg University for their valuable contributions to the preparation of this study.
Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Uğur Berk Kalelioğlu
Author Details	¹ Münster Üniversitesi, Sosyoloji Enstitüsü, Münster, Almanya 0000-0001-5127-8756 ukalelio@uni-muenster.de

Kaynakça | References

- "Das akademische Leben in der Türkei." *Deutsche allgemeine Zeitung*, 28 April, 1917.
- "Deutsche Ehrung eines türkischen Gelehrten." *Stuttgarter neues Tagblatt*, 23 August, 1927.
- "Die Ergebnisse des ersten Turkologenkongresses in Baku." *Kölnische Zeitung*, 4 August, 1926.
- "Die Konstantinopler Universität." *General-Anzeiger der Stadt Mannheim und Umgebung*, 27 April, 1916.
- "Ein Trophäe der türkischen Wissenschaft." *Hamburger Fremdenblatt*, 21 Mai, 1927.
- "Ein türkischer Ehrendoktor der Universität Heidelberg." *Kölnische Zeitung*, 15 August, 1927.
- "Heidelberg Darülfünunu diploması dün Tarabya'da Alman sefarethanesinde merasimle Köprülüzade'ye verildi." *Akşam*, 9. sene, sayı 3169, 10 Ağustos, 1927.
- "Historische Porträts" Universität Heidelberg. <https://www.uni-heidelberg.de/de/universitaet/heidelberger-profile/historische-portraits> Erişim: 17 Ağustos 2024
- "İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tarihçe." İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Erişim: 18 Ağustos 2024. <https://turkiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/enstitumuz/tarihce>.
- "Kunst und Wissenschaft." *Karlsruher Tagblatt*, 19 April, 1918.
- "Tahir Bej von Brussa." *Honnefer Volkszeitung*, 10 November, 1917.
- "Tahir Bej von Brussa." *Sauerländisches Volksblatt*, 29 Dezember, 1917.
- "Türk Tarihinin Ulu Çınarı Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuad Köprülü Kartvizit Müzayedesı." *Bitmezat*. Rudolf Nadolny (1873-1953) Alman Büyükelçi. <https://www.bitmezat.com/urun/1638398/rudolf-nadolny-1873-1953-alman-buyukelci>.
- "Türkischer Uebernationalismus." *Neue Mannheimer Zeitung*, 20 Juni, 1927.
- "Von der Botschaft zum heutigen Generalkonsulat." *Deutsche Botschaft Ankara, German Federal Foreign Office*, 2024. Erişim: 16 Ekim 2024. <https://tuerkei.diplo.de/tr-tr/vertretungen/generalkonsulat-istanbul/02-von-botschaft-zum-generalkonsulat/1534812>.
- Akman, Mehmet "Fuad Köprülü'nün Hukuk Tarihçiliği," *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, (4) (Güz 2007): 7-14.
- Akün, Ömer Faruk. "Mehmed Fuad Köprülü." *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde, 28: 471-486. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Alışık, Gülşen Seyhan ve Genceli, Mehdi. "Fuad Köprülü'nün Ahmed Beğ Ağaoğlu'na Yazdığı Bir Mektup Üzerine." *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2017.

- Askeroğlu Arslan, Ayna. "1926'da Bakü'de Düzenlenen I. Türkoloji Kongresi ve M. Fuad Köprülü'nün Sunduğu Tebliği Üzerine." *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*. Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- Asılsoy, Abdülkerim. "Mehmet Fuat Köprülü'nün İlmî Hayatı ve Eserlerinde İzlediği Metot Üzerine." *Tarihimizden Portreler Osmanlı Kimliği - Prof. Dr. Cevdet Küçük Armağanı* içinde, Ed. Zekeriya Kurşun-Haydar Çoruh, 213-244, İstanbul: Ortadoğu Afrika Araştırmacıları Derneği, 2013.
- Banarlı, Nihad Sami. "Köprülü'nün Hayatından Çizgiler." *Türk Kültürü* 4(47), Eylül 1966: 960-968.
- Başar, Fahmeddin. "Ord. Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü'nün Hayatı ve Eserleri Hakkında (1890-1966)." *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü* içinde, 11-20, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017.
- Becker, Carl Heinrich ve Rudolf Tschudi. *Der Islam: Zeitschrift Für Geschichte und Kultur Des Islamischen Orients*. Verlag von Karl J. Trübner, Strassburg, 1918.
- Becker, Carl Heinrich. (Ed). *Der Islam: Zeitschrift für Geschichte und Kultur des Islamischen Orients*. Vol. 5, (Karl J. Trübner, 1914).
- Berkes, Niyazi. *Atatürk ve Devrimler*. Adam Yayıncılık, İstanbul, 1982.
- Caferoğlu, Ahmed. "Hakiki Köprülü." *Türkiyat Mecmuası* 15 (1969): 1-10.
- Dapping, B. "Türkei und Deutscher Südwesten." *Neue Mannheimer Zeitung*, 15 Juli 1934.
- Dressler, Markus. "Mehmed Fuad Köprülü and the Turkish History Thesis." *Ölümünün 50. Yılında Uluslararası M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşeri Bilimler Sempozyumu Bildirileri (21-22 Kasım 2016 Bildirileri)*. Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2017, 245-253.
- Feridun, Hikmet. "Sorbon Üniversitesine Türk Bayrağı Çektiren Adam Fuad Köprülü." *Yedigün* XIV, (352). İstanbul, 5 Aralık, 1939.
- Gül, Bülent. "Almanya'da Türkoloji Çalışmaları (Tarihî Gelişim, Türkologlar, Dergiler)." *Türkbilig*, (11) (2006): 56-117.
- Hachtmann, Otto Wilhelm. *Die türkische Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts*. Leipzig Amelang, 1916.
- Hartmann, Martin. *Dichter der neuen Türkei*. Der Neue Orient G.m.b.H., Berlin, 1919.
- Horovitz, Josef. *Aus den Bibliotheken von Kairo, Damaskus und Konstantinopel*. Berlin, Reichsdruckerei, 1907.
- Huart, Clement. "Garpta Şark Eserleri: Köprülüzade Mehmed Fuad, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1919," çev. Ragıp Bey, *Türkiyat Mecmuası* 1 (1925), 266-280
- İhsanoğlu, Ekmeleddin. "Darülfünun'da İlmî Araştırma Nosyonunun Doğuşu ve Gelişmesi." *Türk Dünyası Araştırmaları* 183, 2009.
- İnalcık, Halil. "Hermenötik Oryantalizm Türkoloji." *Doğu Batı* (20), 2002.
- İnan, Abdülkadir. "Fuat Köprülü Yusuf Ziya Münakaşaları Üzerine." *Türk Kültürü Dergisi*, (47) (1966): 969-974.
- Kienitz, Friedrich Karl. "Köprülü, Mehmed Fuad." Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas, vol. 2, edited by Mathias Bernath and Felix von Schroeder, 471-472. Oldenbourg Verlag, 1976. BioLex [Onlineausgabe]. <https://www.biolex.ios-regensburg.de/BioLexViewview.php?ID=1177>.
- Koçak, Cemil. *Geçmiş Ayrıntıda Saklıdır*. Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.
- Köprülü, Cemal. "Fuad Köprülü'nün İlmî Şahsiyeti, Türk Kültüründeki Rolü ve Bazı Hatıralar." *Türk Kültürü* 7(81), 1969.
- Köprülü, Mehmed Fuad. *Early Mystics in Turkish Literature*. Translated by G. Leiser and R. Dankoff. 1st ed. Routledge, 2006. <https://doi.org/10.4324/9780203019580>.
- Köprülü, Orhan. *Fuad Köprülü*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 839, Türk Büyükleri Dizisi: 64, Ankara, 1987.
- Malche, Albert. *İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor*. MEB Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.
- Mordtmann, Johannes Heinrich. "Köprülü-zade Mehmed Fu'ad: Türk Edebiyatında İlk Mütasavvıflar," *Besprechungen, Orientalistische Literaturzeitung* 26(1-6) (1923): 53-68. <https://doi.org/10.1524/olz.1923.26.16.53>.
- Mueller, Max. "Konstantinopler Geschichtsforschung." *Hamburger Fremdenblatt*, 3 Mai, 1927.
- Nadolny, Rudolf. *Mein Beitrag: Erinnerungen eines Botschafters des Deutschen Reiches*. dme-Verlag Georg Mölich, Köln, 1985.
- Nami, Kami. "Eser Meydandır, Darülfünunda Barem ve Tatbikatı." *Vakit*, 30 Ağustos, 1931.
- Özerdim, Sami Nabi. "Fuad Köprülü Bibliyografyasına Ek." *Belleten*, 30(120) (1966): 661-666. <https://doi.org/10.37879/ttkbelleten.1201202>.
- Özkan, Mustafa. "Kuruluşunun 70. Yılında Türkiyat Enstitüsü." *Türkiyat Mecmuası* 20 (1997): 1-11.
- Öztuna, Yılmaz. "Çağdaş Tarihçiliğimizin Babası: Fuad Köprülü." *Tarih ve Medeniyet* (22) (1995): 46-51.
- Palabıyık, M. Hanefi. "Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuad Köprülü İlmî Hayatı ve 'Türkiye Tarihi' Adlı Eseri Münasebetiyle Tarih Anlayışı." *Atatürk Dergisi*, 3(3) (2010): 7-29.
- Rabe, Hans. "Ein Türkischer Gelehrter Deutscher Ehrendoktor." *Hannoverscher Kurier: Hannoversches Tageblatt*, 17 August 1927.
- Şengör, Celal. "Türkiye'ye Modern Bilim Standartlarını Getiren Adam: Fuad Köprülü." *Bütün Dünya*, Temmuz 2001: 19-28
- Sönmez, S. Erdem. *Mehmed Fuad Köprülü and the Rise of Modern Historiography in Turkey*. PhD diss., Bilkent Üniversitesi, 2018.

Şükrü, Ahmed. *Son Saat*, 10 Ağustos 1927.

Tansel, Fevziye Abdullah. "Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün İlk Yazısı, Basın Hayatının Başlangıcına Dair Bilgimizi Düzeltten ve Tamamlayan Yeni Notlar." *Belleten*, 33(129) (1969): 43-52.

Tansel, Fevziye Abdullah. "Memleketimizin Acı Kaybı Prof. Dr. Fuad Köprülü." *Belleten*, 30(120) (1966): 621-636.

Turan, Fikret. "Mehmed Fuad Köprülü'nün Türkiyat Çalışmaları." *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü* içinde, 130-138, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017.

Turan, Osman. "Mukaddime." 60. *Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı: Mèlanges Fuad Köprülü* içinde, V-XXIII Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010.

Witteck, Paul. "Köprülüsade Mehmed Fuad." *Türkische Post*, 3 August 1927.

Yavuz, Kemal. "Mehmed Fuad Köprülü'nün Edebiyat Tarihi Alanındaki Çalışmaları." *Vefatının 50. Yılında Mehmed Fuad Köprülü*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2017.

Yıldız, Şevket. "Mehmed Fuad Köprülü (1890–1966)." In *Rewriting the Middle Ages in the Twentieth Century: II, National Traditions*, 485-514, 2009.

Ekler | Appendices

Ek 1

Fuad Köprülüzade Heidelberg Ruprecht Karl Üniversitesi tarafından verilen fahri doktora
(Universitätsarchiv Heidelberg, H-IV-758/9)

Ek 2

Köprülüzade'ye verilen fahri doktora hakkında Akşam gazetesinde yayınlanan haber kupürü ("Heidelberg Darülfünunu tarafından Köprülüzade Fuad Bey'e gönderilen fahrî doktora diplomasının dün Tarabya'da Alman sefarethanesinde tevdi'i merâsimi icra edilmiştir..." Akşam, 9. sene, sayı 3169, 10 Ağustos 1927, 4.)

